

NEKOLIKO BRUEREVIĆEVIH PREPJEVA IZ KATULA I PROPERCIJA

Ovdje se navode 4 prepjeva iz Katulovih i Propercijevih pjesama, što ih je sastavio Marko Bruerević (Marc-René Bruère Desrivaux, oko 1770–1823), Francuz koji je živio u Dubrovniku i pisao na latinskom, francuskom, talijanskom i hrvatskom. Prepjevi su prepisani iz rukopisa 141 Naučne biblioteke u Dubrovniku.

A) Katul

5.

Ja bih, Lezbija, dok se more,
Da živemo, da ljubimo,
A staraca sve prikore
Da za mincu ne cijesimo!
Može sunce, pokle omrkne,
Na istoke opet sjati;
Nami jednom kad omerke,
Sanak vječni sila je spati!
Stokrat, dakle, i tisuću
Ne cknj mene celivati,
I još stokrat i tisuću
I opet tisuć i sto krati!
Zamijenili ih kad budemo
Puno tisuć, Lezbija moja,
Pomrsiti njih hoćemo
Za ne znat im ni mi broja.
Za da urekal ne ni priko
Nas kojigod zlič nemio,
Kad bi mnoštvo tač veliko
Našijeh celov razumio!

7.

Ako želiš, Lezbija mila,
Broj celova razumiti,
Kim bi mogla, kad bi htela,
Mû pohlepu nasititi;
Libijansku niz krajinu,
Kê se steru, drobne žale,
Čireneoske i pržine
Sve sitnice pribroj male.
Izbroy zvizde, ako je moći,
Kê nadziru s neba gori
Sve što gluho doba u noći
Kradimice ljubav tvori.
Celivanja hoće svoga
Er ne manji broj da bude,
Za Katula stravljenoga
Nadomjerit sve požude.
Nek ne mogu njega viku
Broj obaznat zavidnici,
I želeći sriću priku
Ureći ga zli jezici.

B) Propercije

III,25

Po gozbama svud očito
O meni se rug tvoraše,
I govorit razložito
Svašta o meni svak mogaše.
Ludo taku bih dvoreći
Pet godina vjeran tebi,

Nu ćeš vjeru tu žaleći
Nokte od jada gristi sebi.
Umolit me ne ć' suzama,
Mâ poguba bješe i prije,
U privarnijem zasjedama
Znam da suzit Čincija umije.

Bez plača se rastat nećem
Moć' od tebe, nu ljutina
Već odoli; ako smećem
Jaram s vrata, tvâ je krivina.
Ostane mi, vrata, s Bogom,
Kijeh mē tužbe čestokrati
Ucviliše, kê i s razlogom
Moguć' ne htjeh rashrdati.
Tebi, Čincija, nu otežale,
Koje kriješ, tvê godine,
I ljepote tvoje hvale
Pogrdile brazgotine!
Prid zrcalom njih pazeći
Sramila se i ljutila,
I sjedine tvê kubeći
Da Bog da se zabavila!
S oholostim otjerana
Od svakoga bit ćeš tada,
I podnijet ćeš ostarana
Što ti učini družijem mlada.
Tebi teške sprave udesi
Moje pismo sad proroči:
Ti poboj se, tvoje uresi
Nek ti je svrha jur prid oči!

III,13

Hoćete li s' česa znati
Djevojačka noć poskupi,
I svoje blago rašta istrati
Za ljubavi tkono stupi?
Spoznat uzrok lasno je nami
Kí poraze take tvori.
Razmetnijem napravami
Prem se širok put otvori.
Indija nam zlato šilje,
Koga sitni kupe mravi,
Drobni biser nose udilje
S srljenoga mora plavi.
Tir šlje grimiz, a pastira
crna ruka arapskoga
Tanke kore bere i odira
Za nas stabla mirisnoga.
To su oružja, kê dobiti
Mogu i krotke gospodične,

I one kê se hvale biti
Penelopi sasma slične.
Sad gospoja svaka nosi
Blago na se svega roda,
Na oči nam se tijem ponosi,
Svoga i srama plijen sprovoda.
Davanja ustege nije nimalo,
Već pitanja stida nije,
Ako i brani kê za malo,
Dari brzo prignu ti je.
Blago ti se muževima
Kraj na istočni žarke zore,
Gdino zakon lipi s njima
Htje da žene smrt prigore;
Er mrtvačkoj zublje kada
Tu spraznici potaknu se,
Otkinutih kosa od jada
Zaručnice sve skupu se.
I stanu se natjecati
Vojna ima kê slijediti,
Sramna je ona ka se krati
Svojem drugom čast umriti.
Ona temu veseli se
Kojoj bude dopušteno,
I radosno izgori se
Drago uz svoje zagrljeno.
Nevjerne su ovdj lade,
A djevojke nisu skladne,
Niti bolje žive il rade
Penelope i Evadne.
Srećna li ti njegdar bijaše
Krotka mladost kê na selo
Drugo blago ne znadijaše
Van snopove i voće zdrelo.
Njome za dar plemeniti
Dunja bijaše procijenjena,
Ol' košičić pokloniti
Rumenijeh pun kupjena.
Ol mirisne ljubičice
Ispod grma dragoj brati,
Oli ti krasnijeh vil' košice
Laštrijem lijerom nalagati.
Ptice donijet ol šarene,
Ol listatu još o prutu
Viseć grozdak, svoje ljubljene

Za milosni dar na skutu.
Tezijem darom zamićene
Seljanima nijesu vile
Po spilami zavedene
Svoje celove tad kratile.
Srne koža tad jedine
Za pokriti dosta bijaše
Dvoje drago; kroz planine
Postelju im trava dāše.
Hlad i sjenu, sveg zeleno
Dohranjaše borje svudi;
Ni božice zabranjeno
Gole nazrijet bi ol naudi.
Ideoska tad pastira
Prazne u dvore, bez čekati
Da ga slijedi tko il' tira,
Ovan site ovce isprati.
Tad molitve kē se slove
Kod ognjišta, umoljahu
Sve božice i bogove,
Kijem uvjetna sela bijahu.
Uvjetnijeh nu sad gora
Opustilo jest svetište,
O kriposti nije zboru,
Zlato samo već svak ište.
Zlato vjernost s' svijeta izgoni,
Za zlato se pravda izdaje,
Zlato slijedu svi zakoni,
Bez zakona stida nije.
Ražareni pozor skaza
Bezakonje Brena ohola,

Kad po njemu bi poraza
Kraljevine Pitija Apola.
Od lovorne sa planine
Od Parnasa rastresena
Snijeg pedepsa opaćine
Galikanske vojske i Brena.
Zle zasjede, Polidore,
Cić tvog zlata tebi spravi,
U nevjerna svoje dvore
Ratni rođak kad se ustavi.
I ti ruke za resiti
Zlatnijem vezom, Eripila,
Sa svijem konjem propastiti
Vojna si u jad učinila.
Počujte me, jeda bio
Ja laživi kopun sada!
Sam je svoje razorio,
Cić obijesti Rim propada.
Ali istinu riječi moje
Navještuju, nu zaludu:
Jak Kasandra kada Troje
Proročaše udes hudu.
Ona sama da poraza
Frigije Parid biti imaše,
Zle privare sama skaza
Kē drveni konj krijaše.
Ocu i puku bit mogahu
U har riči kē ona slovi.
Vaj, koliko svijesne bijahu,
Svjedočiše pak bogovi.

IZ ŽIVOTA HELENSKIH SVETIŠTA

„NAMJEŠTALJKE“ U OLIMPIJI

*„Olimpijska se pobjeda ne postiže novcem
već brzinom nogu i snagom tijela“
Natpis pred ulazom u stadion*

I stare su olimpijske igre, poput suvremenih, počinjale svečanom zakletvom, ali tada atlete nisu držali rukom zastavu i izgovarali svečane riječi, već su se okupljali u posebnom prostoru južnije od Altisa pred spomenikom Zeusa Horkija i tu su izgovarali zakletvu da se neće služiti lukavstvom i da će poštivati pravila natjecanja.

Treba istaći da su se u početku natjecatelji i pridržavali strogo tih obaveza, osobito dok su igre imale pretežno lokalni i religiozni karakter. Međutim, tokom vremena one su se pretvorile u veliku svegrčku priredbu. Olimpija je pomalo postajala svjetski sportski centar s kipovima pobjednika, kulturnim manifestacijama i različitim susretima. Ona je postala, kao i Delfi, sastajalište elite grčkog društva. Od tada pravilnost natjecanja počinje slabiti zbog ljudske sklonosti da se i nedopuštenim načinom dođe do slave i veličine. Već poslije peloponeskog rata olimpijske igre nagrizu profesionalizam i sve ono što prati tu pojavu. Do tada se ljubomorno čuvao princip da samo osobe koje ne žive od sporta mogu sudjelovati na natjecanjima. Od profesionalizma do namještanja rezultata natjecanja nije dalek put.

U vezi s ovim ne možemo a da ne opišemo opću atmosferu tih igara, jer i u njoj možemo naći korijene i razloge za velika uzbuđenja i sportske strasti koje su se pojavljivale na tim priredbama. Olimpijske su igre mnogo značile za Grke. One su bile jedinstvena priredba u njihovu životu po svemu što su tamo vidjeli i doživjeli. Mnogi s pravom smatraju da su one po veličanstvenosti, ljepoti i ambijentu bile iznad modernih olimpijskih igara i da su bile mnogo veći stimulans za natjecatelje i gledaoce. Svaki kut svetog gaja i njegove okoline otkrivao je Grku neki mit. Zato Pauzanija i kaže na jednom mjestu da pored mnogo divnih stvari i događaja u Grčkoj čovjeka obuzima najveće, upravo sveto uzbuđenje, kad prisustvuje eleuzinskim misterijima i olimpijskim igrama.

Tu pred očima mu je opjevana rijeka Alfej koja — pričaju — utječe u Jonsko more i na dnu mora teče, ne mješajući se s njim, te izlazi kao izvor Aretuza blizu Sirakuze. U Altisu, svetom dvorištu, Zeusov je hram i u njemu hrizelefantinska statua Zeusa, djelo Fidije, jedno od sedam svjetskih čuda. Tu su trijemovi, hramovi, riznice, luksusni hotel za odlične goste, vježbališta, stadion — sve obavijeno ugodnim sjenkama stoljetnih maslina i borova među kojima se, osim mladih atleta i znatiželjne publike, kreću sijedi i časni filozofi, daroviti književnici i glazbenici, koji začinjaju svojim nastupima ovu sportsku slavu. On je često bio očevidac i spontan

Bruereviću, dakako, naš jezik i stil nisu bili materinski, pa nalazimo u svim njegovim prepjevima mjestimičnih nezgrapnosti, bilo u morfologiji bilo u sintaksi. Uz to, Bruerević miješa naše dijalekte, što se može uočiti i u navedenim pjesmama.

Željko Puratić